

EDUSKUNNAN SUURELLE VALIOKUNNALLE

14.3.2001

Viitaten perustuslain 97 §:ään sisäasiainministeriö lähettää kunnioittavasti eduskunnan suurelle valiokunnalle tiedoksi Komission toisen kertomuksen taloudellisesta ja sosiaalisesta yhteenkuuluvuudesta, ns. toisen koheesioraportin sekä siitä tehdyn perusmuistion.

Suomen kannan valmistelu koheesioraportista on alkanut, mutta asiaa ei ole vielä käsitelty valtioneuvostossa. Suomenkielinen versio on käännettävänä ja se toimitetaan eduskunnalle heti kun se on saatavilla.

Kansliapäällikkö

Kari Häkämies

Aluekehitysjohtaja

Mårten Johansson

Liitteet:

Perusmuistio 14.3.2001

COM(2001) 24 final

Komission toinen kertomus taloudellisesta ja sosiaalisesta yhteenkuuluvuudesta, ns. toinen koheesioraportti

KÄSITTELYVAIHE JA KÄSITTELYN LUONNE:

Kertomus esitellään Yleisten asioiden neuvostolle mahdollisesti huhtikuussa. Kertomuksen tekninen käsittely on tarkoitus järjestää neuvoston alaisen rakennetoimien työryhmässä toukokuussa. Komissio järjestää aiheesta laajan (1500 osanottajaa) koheesiofoorumin Brysselissä 21.-22. toukokuuta. Kertomusta käsitellään myös EU-parlamentissa, alueiden komiteassa sekä sosiaali- ja talouskomiteassa.

Seuraavan alue- ja rakennepolitiikan uudistuksen sisältöä kuvataan konkreettisemmin kolmannessa koheesioraportissa, jonka on määrä ilmestyä vuoden 2003 lopussa, mutta toisen raportin perusteella annettu palaute komissiolle pohjustaa jo tulevan uudistuksen sisältöä.

ASIAKIRJAVIIITTEET:

Second report on economic and social cohesion, adopted by the European Commission on 31 January 2001 COM(2000) 24 final

EU:N OIKEUDEN MUKAINEN OIKEUSPERUSTA/PÄÄTÖKSENTEKOMENETTELY:

Perustamissopimuksen artiklan 159 mukaan komissio antaa joka kolmas vuosi Euroopan parlamentille, neuvostolle, talous- ja sosiaalikomitealle sekä alueiden komitealle kertomuksen siitä, miten taloudellisen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden toteuttamisessa on edistytty, sekä siitä, miten eri keinot ovat myötävaikuttaneet siihen.

KÄSITTELIJÄT:

Mårten Johansson, sisäasianministeriö. puh 1604527
Katri Lehtonen, sisäasianministeriö. puh 1603424
Heli Saijets, sisäasianministeriö. puh 1604535

SUOMEN KANTA:

Suomen kannan valmistelu on käynnistynyt EU-asioiden jaostoissa. Tarkoituksena on käsitellä esitys Suomen kannaksi EU-ministerivaliokunnassa huhtikuussa.

Valtioneuvosto on EU-ministerivaliokunnassa 17.11.2000 päättänyt selvittää ratkaisuja, joilla rakennepolitiikkaa uudistettaessa mahdollistettaisiin Suomen heikommien kehittyneiden alueiden saaminen korkeimpien aluetukien piiriin vuoden 2006 jälkeenkin.

PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ:

Komissio hyväksyi 31.1.2001 ns. toisen koheesioraporttinsa. Komission ensimmäinen kertomus sosiaalisesta ja taloudellisesta koheesiosta valmistui vuonna 1996 ja loi pohjan Agenda 2000:n rakennetoimien uudistuksille. Toinen raportti on perusteellinen arvio EU:n alue- ja koheesipolitiikan saavutuksista ja samalla keskustelupohja tulevaa politiikkauudistusta varten. Raportissa on myös johtopäätökset ja suositukset sekä kymmenen kysymystä keskustelua varten.

Varsinaisessa raportissa on kolme osaa; Tilanne ja trendit, EU-politiikan lisäarvo sekä EU-budjetti ja rakennepolitiikka. Osassa yksi komissio analysoi miten eri tekijät vaikuttavat koheesioon ja alueellisiin tuloeroihin. Keskeinen näkökulma on laajentumisen vaikutus tilanteessa, jolloin EU käsittää 27 maata. Laajentumisen myötä alueelliset tulot kaksinkertaistuvat EU:n sisällä. Laajentuneen EU:n tuloerojen kiinni kuominen tulee viemään sukupolvia. Tämä prosessi edellyttää paljon investointeja henkiseen ja fyysiseen pääomaan. Osassa kaksi analysoidaan muiden EU:n politiikkalohkojen (EMU, sisämarkkinat, kilpailupolitiikka, maatalouspolitiikka, ympäristöpolitiikka, liikennepolitiikka ym.) vaikutusta koheesioon. Osassa kolme arvioidaan EU:n rakenne- ja aluepolitiikan vaikutuksia.

Komissio tuo raportissa esille uuden käsitteen alueellinen koheesio (territorial cohesion). Taloudellinen ja sosiaalinen koheesio ovat alue- ja rakennepolitiikan kulmakiviä. Ne on kirjattu EU-perustamissopimuksen artiklaan 158. Lähtökohtana tälle uudelle alueellisen koheesio käsitteelle on tasapainoinen alueellinen kehitys koko EU:n alueella. Raportissa tarkastellaan alueellista kehitystä suurissa väestökeskuksissa, syrjäisillä alueilla ja niiden välimaastossa. Raportissa käytettävät käsitteet perustuvat Euroopan aluesuunnittelun ja aluekehityksen suuntaviivoihin. Analyysin kohteena ovat kasvukeskukset ja monikeskuksinen aluerakenne, kaupunkialueet, maaseutualueet, raja-alueet sekä alueet, joilla on pysyväisluonteisia maantieteellisestä sijainnista johtuvia haittoja. Tähän viimeksi mainittuun ryhmään kuuluvat saaret, vuoristoalueet sekä harvaanasutut syrjäiset alueet, jotka ovat erityisen mielenkiintoisia Suomen näkökulmasta.

Raportissa annetaan peruslinjauksia myös vuoden 2006 jälkeisen politiikan sisällölle. Komissio listaa yhteensä kymmenen prioriteettia. Osa niistä (1-6) ovat sellaisia, joissa koheesio alueellinen ulottuvuus on olennainen ja osa (7-10) sellaisia, joissa työllisyyttä ja sosiaalipolitiikkaa koskevat kysymykset ovat olennaisia alueellisen ulottuvuuden rinnalla.

Prioriteetit ovat:

1. Heikoimmin kehittyneet alueet

- edelleen EU:n koheesiopolitiikan keskeisin kohde

2. Kaupunkikysymys

- kaupunkien ongelmat, ekologiset, kaupunkiympäristöä koskevat kysymykset, kaupungit kasvukeskuksina, monikeskuksinen kaupunkijärjestelmä alueellisen tasapainoisuuden tukena.

3. Maaseutualueiden monimuotoisuus

- maaseutualueiden monimuotoisuuden vahvistaminen

4. Rajat ylittävä, valtioiden välinen ja alueiden välinen yhteistyö

-Laajentuneessa EU:ssa on erityinen tarve edistää alueiden välistä yhteistyötä uusien ja vanhojen jäsenmaiden kesken. Interreg-yhteistyö ulkorajoilla tulee edelleen olemaan tärkeä.

5. Teollisuuden rakennemuutosalueet

- Esim. ongelmat tekstiili-, auto-, hiili- ja terästuotantoon keskittyneillä alueilla. Tekstiiliteollisuudelle kaupan liberalisointi vuonna 2005 tuo uusia haasteita.

6. Maantieteellisestä sijainnista ja epäsuotuisista luonnonoloista kärsivät alueet

- saaristo- ja vuoristoalueet, periferiset alueet, harvaan asutut alueet. Näillä alueilla usein väestön pysyvyyden ongelmia. Peruspalveluiden (ml. liikenne) lisäkustannukset haittaavat talouskehitystä.

7. Enemmän ja parempia työpaikkoja

- strategisempi ote työllisyyspolitiikkaan, ESR: eurooppalainen työllisyysstrategia, ennaltaehkäisevä ote

8. Uuden talouden ja tietoyhteiskunnan tukeminen

- elinikäinen oppiminen, pääsy tietoyhteiskunnan välineisiin, työvoiman/väestön kahtiajakautumisen ehkäisy

9. Sosiaalisen eheyden vahvistaminen

- köyhyys ja syrjäytyminen liian suurta, työmahdollisuuksien luominen keskeistä, paikallisten tarpeiden ja paikallisen toimintapolitiikan edistäminen,

10. Yhtäläiset mahdollisuudet

- työmarkkinat kaikille avoimiksi, sukupuoleen perustuvan kuilun pienentäminen työmarkkinoilla

Vuoden 2006 jälkeen säilyisi alueellinen tavoite 1 ja sen ulkopuolella määritellyt aluetuet sekä temaattiset/horisontaaliset tavoitteet (vrt. nykyinen tavoite 3). Valtaosa rahoituksesta menisi edelleen tavoite 1 -alueille, mutta rahoituksen painopiste siirtyisi vähitellen hakijamaihin. BKT henkilöä kohti NUTS II -kokoisilla alueilla säilyisi tavoite 1 -alueiden määrittelykriteerinä. Suomen ja Ruotsin harvaan asuttujen maiden erityiskohteluun ei tässä vaiheessa oteta kantaa. Komissio esittää neljä vaihtoehtoista laskentamallia tavoitteen 1 kynnysarvon (nykyisen 75 prosentin rajan) laskentaa varten. Tavoite 1 ulkopuolisten ohjelma-alueiden (vrt. tavoite 2) määrittelylle komissio esittää joustavampia menettelyjä. Valintakriteerit määriteltäisiin asetuksissa ja jäsenvaltio voisi tietyn väestökaton sisällä määritellä alueet. Esikuvana on Urban-yhteisöaloite. Vaikka rahoituskysymykset, kilpailupolitiikan linjaukset 2006 jälkeen ja laajentumisen aikataulu ovat auki, komission esitykset antavat hyvän pohjan keskustella siitä, mikä olisi EU:n alue- ja rakennepolitiikan tehtävä ja sisältö vuoden 2006 jälkeen.

Suomen kannalta keskeisiä kysymyksiä ovat mm.

- Unionin syrjäisten ja muiden perifeeristen alueiden erityiskohtelu.
- mahdolliset siirtymäjärjestelyt ja turvaverkot
- yhteisen maatalouspolitiikan kautta tuleva maaseutupolitiikan rahoitus ja yhteisöaloitteet, joissa Suomen saama rahoitusosuus ylittää Suomen maksuosuuden.
- muut horisontaaliset toimenpiteet
- rahoituskysymykset ottaen huomioon, että Suomesta tulee ajan myötä on yhä selkeämpi nettomaksaja.

Raportin johtopäätösosassa komissio esittää myös joitakin linjauksia siitä, miten koheesiopolitiikkaa tulisi soveltaa uusissa hakijamaissa jo ennen vuotta 2006. Painopisteenä on politiikan luominen kansallisella tasolla. Komissio esittää ns. vaiheittaisen tuen menettely (phasing-in), eli tuki nousisi asteittain hallinnollisen kyvyn mukaisesti. EU-tuki voi olla korkeintaan neljä prosenttia maan BKT:stä. Koheesiorahasto voisi komission mukaan hakijamaissa ehkä muodostaa kolmasosan tuesta, kun se nykyisissä koheesiomaissa on 18 %.

KANSALLINEN KÄSITTELY:

Alustava käsittely 5.3.2001 Jaosto 4.

EDUSKUNNAN INFORMOINTI:

Perustuslain 97 §:n mukainen kirje eduskunnan suurelle valiokunnalle 14.3.2001

KANSALLINEN LAINSÄÄDÄNTÖ:

-

TALOUDELLISET VAIKUTUKSET:

-

MUUT MAHDOLLISET ASIAAN VAIKUTTAVAT SEIKAT:

